

Een lichtvoetig Duitsland

Column

Columns - 16 maart 2016 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

De dansvloer op het Boekenbal is nog slechts half gevuld, als ik het zinnetje hoor, dat ene zinnetje dat toch zo veelzeggend is. De zangeres in haar groene jurk zingt het niet zozeer, ze verzucht het eerder, met zachte stem. "*Deutschland ist größer. Schöner. Besser!*"

Ik kijk om me heen, een beetje verbaasd. 'Duitsland groter, mooier, beter'? Kan dat in hartje Amsterdam zomaar worden gezegd? Dat zou in de Berlijnse cultuurwereld niet zo makkelijk gaan, zeker niet in deze turbulente tijden van opkomend rechts.

Op de dansvloer van de Amsterdamse Stadsschouwburg is er echter niets van een schok te merken. De zangeres heeft het zinnetje theatraal uitgesproken, en de altijd beladen zin over Duitse superioriteit krijgt daardoor iets lichtvoetigs. Mocht iemand het al gehoord hebben, dan weet hij dat hij er om mag grinniken; 'Grappige mensen die Duitsers, en hun cultuur ís toch ook best mooi?'

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn tweewekelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Ik loop nog maar wat verder door de Stadsschouwburg, om tussen glunderende hele en halve BN'ers te zoeken wat voor 'Duitsland' de Nederlandse cultuurelite nog meer krijgt voorgeschoteld. Op de gevel is een fake-Brandenburger Tor geplaatst, in de welkomsthal staan *Autobahn*-borden met beroemde Duitse schrijversnamen, Thomas Mann naar links, Heine rechtdoor. Boven de trap hangt Marlene Dietrich, in de gang zijn bekende Duitse leuzen op de muur aangebracht, inclusief '*Wir schaffen das*'.

De Duitse zware cultuur is hier tot olijke kwinkslagen verwerkt. Ze passen prima bij het beeld van Duitsland dat in de rest van de Boekenweek wordt overgebracht. Ik kwam in een boekhandel in Gouda waar de etalage met een *Dirndl* en Goethe's Faust werd gedecoreerd; in een boekhandel in Deventer werd Schubert uitgevoerd, maar ook een quiz over gekke Duitse woorden gehouden. In de CPNB-folders waren opvallend veel bier, worst en andere culinaire stereotypes te zien.

Tijdens een debat in Amsterdam vroeg een journalist me of die voorbeelden betekenen dat zelfs de Nederlandse culturele elite nog steeds niet verder is gekomen dan cliché's over het buurland. Tenslotte is de 'echte kennis' over het land een stuk verder te zoeken, en was er in feite nauwelijks aandacht voor Duitse literatuur.

Natuurlijk, de olijkheid zegt veel over het huidige Nederland, waar inmiddels alles 'grappig' móet zijn om aan de man te worden gebracht, zelfs Duitsland. Maar er zit ook een andere kant aan: op hetzelfde moment dat er in de Nederlandse kranten over een politieke crisisstemming in Duitsland wordt bericht, en terwijl rechts-radicalen agressie tegen asielzoekers een feit is, is het overheersende beeld van Duitsland in de Boekenweek van een opvallende lichtheid.

Heel wat Duitsers zouden er toch wat opgelucht over zijn. Het sluit aan bij het vrolijke patriottisme dat er de afgelopen jaren in Duitsland zelf voorzichtig te merken was, vooral bij voetbal en het Songfestival. De moeizame vraag 'wat is Duits?' bleek voor het eerst ontspannen en olijk te kunnen worden beantwoord. Sinds de opkomst van Pegida en de AfD in 2015 is deze vraag nu weer volkomen gepolitiseerd - en loodzwaar geworden.

Van al die Duitse gevoeligheden hebben de Nederlanders op het Boekenbal geen last, zo blijkt op de dansvloer. De band speelt verder, er klinken Duitse liederen uit de jaren twintig en Schlagers. De paar literaire types die zich voor middernacht al aan dansspasjes wagen, zijn lacherig bezig hun vorm te vinden. Tenslotte vraagt de muziek om een uitgekende stijl van bewegen - en vooral:

ironisch.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/15749/een-lichtvoetig-duitsland>